

Ο τουρκικός στρατός στο λιμάνι της Σμύρνης το 1922

Ο Κώστας Καραμανλής και το βιβλίο Ιστορίας

Του ΑΝΤΩΝΗ ΛΙΑΚΟΥ

Το εγχειρίδιο της Ιστορίας, σύμφωνα με δημοσιεύματα, βρίσκεται στο τραπέζι του Πρωθυπουργού για να αποφασίσει την τύχη του. Ενα από τα σημεία για τα οποία καταδημαγωγήθηκε το βιβλίο είναι η περιφημη φράση για τον «συνωπισμό» των Ελλήνων στο λιμάνι της Σμύρνης. Κανείς βέβαια δεν «πρόσεξε» ότι στην επόμενη σελίδα το βιβλίο παραθέτει την εξής μαρτυρία η οποία αποδίδει την εμπειρία της μικρασιατικής εξόδου: «Και ποιος δεν έκλαψε νεκρούς; Και ποιος δεν κακοπάθησε, και ποιος δεν κλαίει ακόμη; Μονάχα τα παιδιά που γεννήθηκαν εδώ τα ακούνε σαν ψεύτικα παραμύθια». Αλλά μια και το μελετάει ο κ. Καραμανλής, ας δούμε τι έγραφε ο ίδιος για τη Μικρασιατική Καταστροφή στη διδακτορική του διατριβή που δημοσίευσε πριν από 20 χρόνια με τίτλο *Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και οι εξωτερικές μας σχέσεις, 1928-1932*, (Αθήνα, Ελληνική Ευρωεκδοτική, 1986).

«Η ανταλλαγή των πληθυσμών είχε και τη θετική πλευρά της. Τα ελλαδικά εδάφη αυτομάτως εξελληνίσθησαν. Κυρίως η Μακεδονία και η Θράκη είχαν προηγουμένως μεγάλες εθνικές κοινότητες Τούρκων, Αλβανών, Βουλγάρων – οι Έλληνες αντιποικούσαν μόνον στο 42,6% του πληθυσμού αυτών των περιοχών» (σ. 23). Παρακάτω: «Η Συνθήκη της Λωζάννης του 1923 και η ανταλλαγή των πληθυσμών είχαν θέσει τις βάσεις για την ειρηνική σύνορα (ενν. Ελλήνων και Τούρκων)» (σ. 73). Στο ίδιο κεφάλαιο παραθέτει επιστολή του Βενιζέλου προς τον Ινονού στην

οποία ο Έλληνας πρωθυπουργός εκφράζει την επιθυμία του να εργαστεί για συνθήκη ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία «η οποία θα εξασφάλιζε στενήν φιλιαν» ανάμεσα στους δύο λαούς, έξι χρόνια μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή (σ.74). Σημειώνει ο Πρωθυπουργός στη διατριβή του: «Οι ίδιοι άνθρωποι που πίστευαν ότι το χάσμα ήταν αεγφύρωτο, τώρα αντιλαμβάνονταν ότι τίποτε σχεδόν δεν εμπόδιζε την ελληνοτουρκική φιλία» (σ. 83). Γράφει για την επίσκεψη Βενιζέλου στην Τουρκία το 1929: «Η τουρκική κυβέρνηση επεφύλαξε στον Βενιζέλο μεγαλειώδη υποδοχή. Τον αντιμετώπισαν σαν ηγέτη μεγάλου διεθνούς διαμετρήματος και σαν αρχιτέκτονα της ελληνοτουρκικής φιλίας. Οι συνομιλίες μεταξύ των δύο μερών προχώρησαν ακόμη μακρύτερα. Ο Βενιζέλος και ο Ismet Pasha συμφώνησαν ότι θα ενέτειναν τις προσπάθειές τους, ώστε σε λίγα χρόνια τα σύνορα να μην έχουν παρά "une valeur administrative" (διοικητική

αξία). Τα φύλλα της εποχής περιγράφουν με έντονα χρώματα το παράξενο αλλά ταυτόχρονα συγκινητικό θέμα του Βενιζέλου να απευθύνεται σε έντονα επευφημούμενα τουρκικά πλήθη» (σ. 85).

Ο κ. Καραμανλής αναφέρει ακόμη «την πρόταση του Βενιζέλου να δοθεί το Νομπέλ Ειρήνης στον Κεμάλ, την προσπάθειά του να βοηθήσει την Τουρκία στην εισοδό της στην Κοινωνία των Εθνών και το αίτημά του προς τον Briand να περιληφθεί η Τουρκία στο σχέδιο του τελευταίου για την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία» (σ. 96). Και όχι μόνο αυτά. Ο Βενιζέλος, γράφει ο Καραμανλής «οραματιζόταν την πιθανότητα επίτευξης στο μέλλον μιας ελληνοτουρκικής συνομοσπονδίας. Γι' αυτόν τον λόγο έμοιαζε να αποδέχεται ως και την αμφιλεγόμενη θεωρία του Κεμάλ για την κοινή καταγωγή των δύο λαών. Και οι δύο

ονειρεύονταν την ανάσταση του Βυζαντίου με την Κωνσταντινούπολη σαν πρωτεύουσα, δημιουργημένου όχι από την κατσίχουση του ενός έθνους επάνω στο άλλο αλλά από τη βαθμιαία ειρηνική τους συγχώνευση» (σ. 96). Αν αυτά τα είχε περιλάβει η κυρία Ρεπούση στο βιβλίο της χωρίς αναφορά στον Καραμανλή, ενδεχομένως δεν θα είχε αποφύγει την πυρά. Αν είχε αναφορά στον Καραμανλή, ενδεχομένως θα είχε διασώσει το βιβλίο...

Αν δηλαδή οι φράσεις αυτές περιείχονταν στο εγχειρίδιο της Στ' Δημοτικού, θα είχε ξεσηκωθεί πολύ μεγαλύτερη κατακραυγή εναντίον του. Και όμως αυτά που έγραφε τότε ο κ. Καραμανλής αποτελούσαν κοινά παραδεκτούς τόπους μιας υπεύθυνης και στοχαστικής προσέγγισης της Ιστορίας. Αν όμως ήταν αποδεκτοί τότε, γιατί πρέπει σήμερα να εξοβελιστούν για χάρη ακραίων και ανιστόρητων δημαγωγών; Και ο κ. Καραμανλής τι θα κάνει; Θα τιμήσει τα κείμενά του ή θα υποχωρήσει στη δημαγωγία της ακραίας πολιτικής και θρησκευτικής Δεξιάς; Πάντως δεν θα ήταν ανώφελο να παραθέσουμε τις απόψεις του για την πολιτική ελληνοτουρκικής συμφιλίωσης του Βενιζέλου. Εδώ ο Πρωθυπουργός έγραφε σε πρώτο πρόσωπο:

«Τέλος πρέπει να αναφερθούμε και στο πολιτικό θάρρος του Βενιζέλου. Οι πρόσφυγες ήταν μεταξύ των πλέον αφοσιωμένων οπαδών του. Γνώριζε ότι η πολιτική της ειρηνεύσεως με την Τουρκία θα τους Εένιζε. Ήταν πολύ νωρίς για να ξεχάσουν τον εφιάλτη της φυγής τους. (...) Γνώριζε ακόμη ποια ήταν η ορθή πολιτική για τον λαό του και τις επόμενες γενεές. Ο Βενιζέλος δεν δίστασε, την έκανε πράξη, αν και ήξερε ότι στις ερχόμενες εκλογές θα πλήρωνε ακριβά την επιλογή του» (σ. 97).

Πολιτικό θάρρος λοιπόν! Αλλωστε δεν είναι ίδια τα μεγέθη. Το 1928 ήταν νωπή η Μικρασιατική Καταστροφή. Είχαν περάσει μόλις έξι χρόνια. Τώρα πέρασαν ογδόντα πέντε! Πότε θα αποκτήσουμε επιτέλους μια ψυχραιμη κρίση;

Ποιους πρέπει να απολύσει

Του ΝΙΚΟΥ ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗ

Σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς, αν μία εταιρεία έχει διευθυντή με καλές επιδόσεις, τον ενισχύει. Αν ο διευθυντής έχει βελτιώσει την εικόνα της εταιρείας, αν έχει συμβάλει ώστε πολλά εταιρικά μεγέθη να αποκτήσουν θετικό πρόσημο, αν έχει προκαλέσει θετικές συζητήσεις γύρω από την εταιρεία και τη δράση της και, κυρίως, αν έχει εξασφαλίσει την αποδοχή του κοινού, φροντίζει να του εξασφαλίσει καλύτερες προϋποθέσεις εργασίας και συνεργασίας.

Φαίνεται ότι αυτά ισχύουν όμως μόνον στον ιδιωτικό τομέα. Γιατί στον δημόσιο ή στον ευρύτερα δημόσιο τομέα οι κανόνες αυτοί δεν έχουν ισχύ. Πάρτε για παράδειγμα την Εθνική Λυρική Σκηνή. Πριν από ενάμιση χρόνο το υπουργείο Πολιτισμού κάλεσε τον διακεκριμένο σκηνογράφο **Στέφανο Λαζαρίδη**, με μεγάλη εμπειρία σε λυρικά θεάματα, να αναλάβει τη διεύθυνση της εθνικής μας όπερας, η οποία τότε βρισκόταν σε κρίση. Ο Λαζαρίδης δέχτηκε και ανέλαβε αμέσως έργο, παρά το γνωστό κλίμα κριτικής και αμφισβήτησης που είναι μια ενδημική κατάσταση σε αυτούς τους οργανισμούς. Ο Λαζαρίδης πριν απ' όλα κατόρθωσε να βελτιώσει τεχνικά το, κακό έτσι κι αλλιώς, θέατρο των «Ολυμπίων», ώστε να πετύχει καλύτερα θεάματα στη σκηνή, καλύτερο ήχο από την ορχήστρα. Δεύτερον, βελτίωσε το καλλιτεχνικό προϊόν, με αποτέλεσμα να δούμε φέτος στη Λυρική μερικά θεάματα πρώτης τάξεως. Ο «Ναμπούκο», για παράδειγμα, είχε καστ επιπέδου Μετροπόλιταν Όπερα (με Λέο Νούτσι και Μαρία Κουλεγκίνα), ενώ το ανέβασμα της όπερας του Τζον Ανταμς «Ο Νίχον στην Κί-

νες», έδειξε ότι η ορχήστρα της Λυρικής μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά παρτιτούρες άγνωστες μέχρι τώρα για το ρεπερτόριό της. Τρίτον, με την «Κάρμεν» στο Ηρώδειο, πριν από λίγες ημέρες, ο Λαζαρίδης έδειξε ότι μπορεί να οργανώσει και να σπηρίξει μεγάλα λαϊκά θεάματα (υπολογίζεται ότι 25.000 θεατές παρακολούθησαν την όπερα). Τέτατον, δεν έμεινε αδιάφορος προς το καινούργιο, που το υποστήριξε με νέες παραγωγές. Πέμπτον, άλλαξε την εκδοτική εικόνα της Λυρικής, κυρίως μέσα από προγράμματα-βιβλία τα οποία σέβονται τον θεατή.

Και Εαφνικά, σαν όλα «να ήταν έτοιμα από καιρό» (έχει σημασία αυτό), λίγο μετά τον θρίαμβο της «Κάρμεν», λίγο πριν από την ανακοίνωση του προγράμματος της επόμενης χρονιάς, το Διοικητικό Συμβούλιο της Εθνικής Λυρικής Σκηνής εισηγήθηκε τη λύση της συνεργασίας του Λαζαρίδη με την όπερα, κοντολογίς τον απέλυσε και ο υπουργός Πολιτισμού ουσιαστικά απεδέχθη το γεγονός. Ήταν πράγματι σαν κεραυνός εν αιθρία. Μέσα σε λίγες ώρες υπεγράφη η θανατική καταδίκη ενός ανθρώπου ο οποίος κατά γενική ομολογία είχε κάνει τη Λυρική καλύτερη.

Όλες οι μεγάλες όπερες του κόσμου, όπως και όλα τα μεγάλα φεστιβάλ, είναι «ενός ανδρός αρχή», του διευθυντή τους. Είναι αυτός ο οποίος βάζει τη σφραγίδα του στο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα. Τα συμβούλια συνεπικουρούν, στηρίζουν τον διευθυντή – ιδιαίτερα αν αυτός μπορεί και εξασφαλίζει ποιότητα, κύρος, καλλιτέχνες, κοινό. Φυσικά και ο διευθυντής κρίνεται, δεν είναι στο απυρόβλητο ούτε έχει το αλάνθαστο. Κι αν αποτύχει του ζητείται να φύγει.

Θα πρότεινα λοιπόν το εξής: Με δεδομένη τη γενική κατακραυγή (είναι πρωτοφανής η ομοφωνία τόσων καλλιτεχνών οι οποίοι ζητούν να παραμείνει ο Λαζαρίδης στη θέση του) ο κ. **Γιώργος Βουλγαράκης** να τολμήσει να απολύσει το διοικητικό συμβούλιο της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και να κρατήσει τον Λαζαρίδη.

nbak@dotnet.gr